

2026
SÉNECA - YECLA

AHIR I DEMÀ

SÉNECA-YECLA

Un casal.
una hi...

INFANTILS
2026

SÉNECA - YECLA

FALLES 2026

*El programa podrà sofrir modificacions per exigències del guió

PROGRAMA DE FESTEIGS*

GRUP DE TREBALL: VÍCTOR IRANZO

DELEGATS DE FESTEIGS

(en cas de dubte, pregunteu-los...)

PABLO HERRERA / MARC SÁNCHEZ / IRENE PONS
ALICIA TORRES / LUCÍA MARCO / YAIZA MONTESINOS
RAQUEL PEINADOR / CARLOS IZQUIERDO

DELEGADES D'INFANTILS

(... i a elles)

ROSA DOMÍNGUEZ / CRISTINA DOMÍNGUEZ
Mª JOSÉ LÓPEZ / M^a DEL MAR CELDA
ANASTASIA KOSOVETS / RAQUEL PASTOR

Dissabte 24 de gener

17:00 Solemne exaltació de les FFMM

21 de febrer

11:00 Visita a l'exposició del ninot

Diumenge 22 de febrer

7:00 Macrodespertà
12:00 Replega pel barri
14:30 Dinar al casal
17:00 Eixida cap a la Crida

Dissabte 28 de febrer

20:00 Presentació del llibret

Dijous 5 de març

17:00 Montatge de la carpa

Divendres 6 de març

15:00 Montatge de la carpa
22:00 Gala del deport

Dissabte 7 de març

9:00 Montatge Carpa
14:00 Dinar de macarrones casalers
20:00 Concurs de paelles
23:00 Discomòvil en DJ

Diumenge 8 de març

14:00 Fideuà i vesprada de iaïos

Dijous 12 de març

21:00 Junta oberta en sopar de sobaquillo

Divendres 13 de març

14:00 Dinar lliure
17:00 Discomòvil i vesprada festiva

Dissabte 14 de març

11:30 Taller de ciència per a infants
14:00 Dinar concurs d'arròs al forn
17:00 Berenar infantil
17:30 Replega ninot infantil
21:00 Sopar infantil ofert per la FMI Julia Gómez Carrión i entrega de recompenses infantils
22:30 Sopar lliure de majors
23:30 Plantà infantil
00:00 Discomòvil

Diumenge 15 de març

10:00 Esmorzaret
11:30 Taller de pintura i concurs de dibuix per a infants
14:00 Dinar
16:30 Escape Room infantil
17:30 Berenar infantil
19:30 Replega ninot gran
21:30 Sopar de plantà i recompenses de majors
00:00 Plantà gran

Dilluns 16 de març

10:00 Esmorzaret
12:00 Passacarrer
13:30 Dinar
16:00 Replega de premis infantils en berenar ofert per la FMI Julia Gómez Carrión (en ruta)
18:30 Vesprada festiva en DJ
22:00 Sopar de disfrassos: "Programas de la TV actuales y de todos los tiempos"
23:00 Autobús faller
00:00 Discomòvil

Dimarts 17 de març

09:00 Replega premi gran
10:30 Esmorzaret en ruta de premis
12:00 Passacarrer
14:00 Dinar

16:30 Unflables oferits per la FMI Julia

Gómez Carrión

17:30 Berenar infantil

21:30 Sopar infantil en el casal

22:00 Sopar ofert per la FM María Cabeza Carsi en el Fallers y Falleres d'Honor + espectàcul

00:00 Discomòvil

Dimecres 18 de març

10:00 Esmorzaret
12:00 Passacarrer
13:30 Replega de rams
14:00 Dinar
19:30 Concentració Ofrena*
21:55 Pas oficial l'Ofrena
00:00 Disco caslera "Lion night"

Dijous 19 de març

10:00 Esmorzaret
12:00 Missa i passacarrer
14:30 Dinar: Arròs en fesols i naps
17:00 Playbacks + berenar xurrero
19:00 Replega de carpa
20:00 Sopar infantil
20:45 Cremà infantil
21:15 Sopar de majors
22:00 Cremà gran
23:00 Replega de carpa i foto de fi

Allí on la tradició escriu les hores que vindran

AHIR I DE MA

DESCÀRRECS DE RESPONSABILITAT

La falla no cobra quantitat per aparèixer en ell, ni per la seua entrega, només rep donatius. La propietat del esbossos és del seus artistes que els han cedit gratuïtament a la Comissió per ad este llibret. Les fotografies que no siguen propietat de l'Associació, també han segut cedides. Reservats tots els drets. Prohibida la reproducció total o parcial del present llibret i dels seus continguts per qualsevol mig, sense autorisació escrita dels propietaris dels mateixos. Ni la Falla ni l'Associació Cultural se fan necessàriament responsables de les opinions del seus col·laboradors o anunciants. El present llibret està en llengua valenciana en les normes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Les col·laboracions externes a la Comissió no han segut traduïdes si el seu autor no l'ha autoritzat, respectant aixina els drets constitucionals de llibertat de expressió i creació lliteraria.

SUMARI

SÉNECA - YECLA 2025/2026

Estructura de continguts	Charo Figuérez i Bea Cabrera
Maquetació i Direcció d'art	Bea Cabrera
Disseny Portada Infantil	Carla Irazo Alandí
Artiste falla gran	SacabutxArt
Artista falla infantil	Gio Artcolor
Textos	Bea Cabrera i col·laboradors/col·laboradores
Gestors de publicitat	Charo Figuérez, Beatriz Cabrera, Carmen Candela, Isabel García, Víctor Rosell, Isabel Molins, Antonio Romeu, Pepe Vizcaíno, Lorena Alandí, Lucía Marco, Dani Sánchez
Impressió	abc imprenta (Quadrum Digital SL)

ÍNDEX

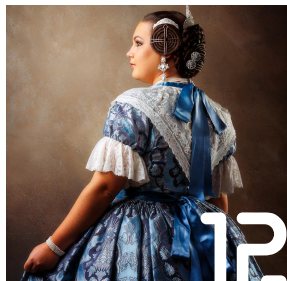
4. PRÒLEC

6. SALUTACIÓ

8. MARÍA CABEZA CARSI

12. A LA FALLERA MAJOR

16. CORT D'HONOR

18. COMISSIÓ MASCULINA

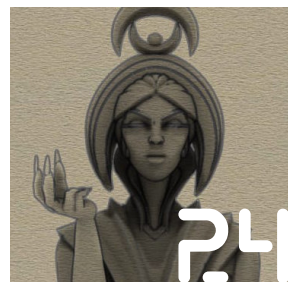
20. JUNTA DE GOVERN

22. FALLERS I FALLERES D'HONOR

23. RECOMPENSES

24. EXPLICACIÓ DE LA FALLA

30. HIMNE. COR I SENYERA

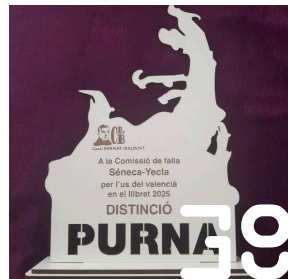
32. CONCURS DE FOTO

34. GRUP DE DANSES

36. SIS SIGLES DE FIDELITAT A VALÈNCIA

38. PALMARÉS 2025

40. INDUMENTÀRIA: PARLEM DE LES FORMES

52. VALÈNCIA. CEMENTS DELS ESCACS MODERNS

62. L'ENTREVISTA: JULIO AMORÓS

Diuen que el futur és perfecte quan tot pareix nou, brillant i promés a colp de pantalla. Però darrere de tanta llum LED i tanta paraula moderna, sovint s'amaguen esquerdes, oblitats i presses que no deixen respirar. Este any la nostra falla planta un Futur (im)perfecte que ens mira als ulls i ens pregunta si realment volem avançar

sense mirar arrere, i si estem disposats a perdre allò que ens ha fet ser qui som. Vivim temps en què el progrés té forma de negoci ràpid i d'apartament turístic, en què els llocs de trobada es convertixen en números i els records en molèsties. També nosaltres ho hem patit: un casal que era casa, refugi i identitat va estar a punt

de desaparèixer sota l'excusa d'un futur "millor". Però després de converses llargues, de paciència i de molta fermesa col·lectiva, hem tornat a obrir la porta d'allò que mai hauríem d'haver perdut.

Falles: fetes de crítica, de foc, de rialles i de veus diferents que aprenen a anar juntes.

És que, a voltes, tornar a l'orige no és retrocedir, sinó avançar bé. Potser el futur no és tan perfecte com ens el venen, però recuperar el que és nostre, cuidar-ho i compartir-ho, això sí que ho és. La imperfecció també és humana, com ho són les

Per això, este llibret i esta falla no són una queixa, sinó una invitació: a pensar, a parlar, a col·laborar. A entendre que el futur només tindrà sentit si el construïm en germenor, respectant els espais, les persones i la memòria. Perquè potser el demà siga imperfecte... però si el fem junts, pot ser profundament nostre.

SALUTACIÓ DE LA JUNTA GESTORA

FERNANDO SORIANO / VÍCTOR ROSELL / MANOLO CELDA
VÍCTOR IRANZO / JUANMA GIL

Estimats fallers, falleres, colaboradors i amics de la nostra volguda Comissió:

Un any més, arriba el moment que tots esperem en il·lusió: les Falles! Eixe temps màgic en que els carrers s'omplin de llum, color i música, i a on la germanor i la tradició es donen la mà per fer-nos sentir orgullosos de ser part d'esta gran festa. Arriba de nou el moment més esperat, eixe en que els nostres carrers es transformen en un escenari de llum,

color i emoció. Les Falles són molt més que una festa: són tradició, són cultura, són el reflex d'un poble que sap viure en passió cada instant. I en la nostra Comissió, esta passió es multiplica gràcies a tots vosatres, que feu possible que Séneca-Yecla siga sinònim d'alegria, on la germanor i la tradició es donen la mà per fer-nos sentir orgullosos de ser part d'esta gran festa.

Este any tenim el privilegi de contar en dos grans protagonistes que

representen l'essència de la festa: Maria, la nostra Fallera Major, que en la seua personalitat i il·lusió porta la veu de la Comissió en cada acte; i Julia, la nostra Fallera Major Infantil, que en la seua tendrea i somriure ens recorda que la festa és també futur i innocència. Elles són el cor que batega en força en cada exaltació, en cada passacarrer, en cada moment compartit.

La nostra Comissió és molt més que un grup de persones; és una família que treballa colze a colze durant tot l'any per fer possible que, quan arriben estos dies, lluïm en força i alegria. Cada detall, cada esforç, cada somriure compartit és el que fa gran esta festa. Per això, volem donar les gràcies a tots: als que monten, als que organisen, als que colaboren en silenci i als que sempre estan disposats a aportar el millor de si mateixos.

Les Falles són art, són crítica, són cultura, pero sobretot són emoció. Eixa emoció que sentim quan veem la nostra falla plantada, quan la pólvora ressona a la despertà i el cel s'ompli

de colors, quan compartim rialles i recorts que quedaran gravats per sempre o quan cremem el monument sabent que, encara que el foc s'emporte les figures, mai podrà apagar la il·lusió que nos unix com a família fallera.

Enguany, més que mai, vos convidem a viure cada instant en intensitat: a fruit de la pólvora i la música, dels pasacarrers, de les rialles, de les tradicions i, sobretot, de la companyia. Que cada moment siga un recort imborrable, cada brindis, cada somriure siga un homenage a la festa que tant volem i que la nostra Comissió continue creixent en la força de la tradició i el caliu de la germanor.

Gràcies per formar part d'esta gran família fallera. Junts fem possible que la festa siga única, i junts continuarem escrivint la història de la nostra Comissió.

¡Vixca les Falles i vixca la nostra Comissió!

La Junta Gestora

MARÍA CABEZA I CARSI

Salutació Fallera Major 2026

Ser Fallera Major de la Falla Séneca-Yecla és un honor que em plena el cor d'orgull i emoció. Les Falles sempre han format part de la meua vida, i tornar a representar a esta comissió despuix d'haver segut representant infantil en 2013 és un sentiment molt especial, com tancar un cercle que mai he deixat d'estimar.

Han passat els anys, pero l'ilusió continua sent la mateixa. He creixcut entre passacarrers, ofrenes, presentacions, pólvora i rialles, i tots estos records m'han portat fins ací, a viure un any que guardaré per a sempre. Perque ser fallera no són només uns dies de març, és compartir, és sentir, és formar part d'una família que mai et deixa sola.

Vull dedicar estes paraules a tots els fallers i falleres, als que esteu des de sempre i als que heu arribat més recentment. Gràcies per fer gran esta falla, per la vostra implicació, pel vostre treball i, sobretot, per l'ambient tan especial que es respira en cada acte. Sense vosatros, res d'açò seria possible.

Cada moment viscut enguany, cada somriure, cada abraçada i cada emoció formen part d'este camí tan bonic que estem recurrent junts. Espere que este any siga reflex de tot lo que som: una comissió unida, en ganes de gojar i de viure les Falles intensament.

Gràcies per acompanyar-me en este any tan important per a mi. Desige que el visquem en alegria, respecte i molta il·lusió, i que cada instant quede gravat en la memòria de tots mosatros.

En tota la meua estima,

Maria Cabeza Carri
Fallera Major 2026

A LA FALLERA MAJOR

MARÍA CABEZA I CARSI

Hi ha persones que arriben a la teua vida casi sense fer soroll i, sense donar-te conte, es queden per a sempre. María és una d'aixes persones. Nos coneguèrem en primer d'ESO, quan encara estàvem en ple procés de créixer com a persones i no sabíem tot lo que la vida nos tenia preparat, pero des d'aixes moment hem creixcut juntes, compartint rialles i llàgrimes.

La nostra amistat és una de les més fortes. Ha resistit el pas del temps, la distància i els diferents canvis, tant negatius com positius. Inclús quan María se n'anà als Estats Units durant un any sancer, la relació no es va perdre; porque quan una amistat és de veres, ni els quilòmetros ni els silencis la trenquen. Sempre hem sabut retrobar-nos, posar-nos al dia i seguir formant part de la vida l'una de l'atra.

María és alegria, proximitat i llum. És d'aixes persones que te fan sentir volguda, especial i escoltada. Té la capacitat d'omplir qualsevol lloc en el seu somriure i de fer-te riure en només escoltar-la riure. Per això no hi ha ningú més mereixedora de representar a la seua falla com a Fallera Major. Porque María no només porta un tratge preciós, porta un cor enorme i un amor sincer pels seus.

Vore-la complir este somi em fa vore lo capaç que és, porque sí, des que la conec ho desijava, i per fi ha arribat el seu moment. Enguany, la seua falla no només té Fallera Major, té a una gran persona que deixa petjada i que es despedirà fent el major soroll possible.

Vixca LA FALLERA MAJOR!!!

Raquel Budia Belver

A LA FALLERA MAJOR

MARÍA CABEZA I CARSI

Sempre es diu que la família és la que te toca i que els amics són la família que tu tries. La sort que tinc és que a mi m'han tocat les dos coses en una mateixa persona. Crec que, si algú ha tingut algun cosí favorit, sabrà de lo que parle. Eixa persona a la que esperaves en impaciència que arribara a les reunions familiars perquè sense ella no era lo mateix, i en la que despuix passaves tant de temps que acabaves discutint, però a l'endemà vos tornàveu a voler com sempre.

Crec que en el pas del temps la nostra relació va a millor, i això és una cosa que cal valorar molt positivament. Sempre és increïble passar temps al seu costat, perquè és temps de qualitat. La seua rialla contagiosa pot ser un arma de doble tall, ja que pot aparèixer quan menys t'ho esperes i en el lloc més inadequat, però és una de les coses que més estime d'ella.

A banda de la seua alegria, puc dir que el cor de María és enorme i ha fet que sempre m'haja sentit acceptat i volgut per ella des del primer moment. Sempre m'ha donat un espai segur a on poder obrir el meu cor i no sentir-me jutjat en un món tan complicat. Ella ha estat sempre al peu del canó per a escoltar-me, des de l'honestat i des de l'amor. I el fet de poder obrir-te en una persona sense tapujos demostra lo meravellosa que és.

Em fa molt feliç poder vore a María sent Fallera Major, ja que es pot notar des de llunt lo feliç que la fa, i vore-la aixina de contenta és una de les millors coses, perquè s'ho mereix, això i tot lo bo que li puga passar.

Te vull!

Javier Arés Cabeza

Cosí de María

CORT D'HONOR DE LA FALLERA MAJOR

Lorena Alandí López
 Mª Teresa Asensio Pedrero
 Blanca Laura Barrio Falcón
 Amparo Bellver Barrachina
 Mª Carmen Belenguer Cércos
 Rocío Belenguer Guillén
 Sofía Belenguer Guillén
 Paula Bonilla Pastor
 Silvia Bertuglia Martínez
 Beatriz Cabrera Figüerez
 Mª Del Carmen Candela Bertomeu
 Erika Mª Cantó Luzón
 Victoria Carrión López
 Alicia Carsí Colomina
 Sandra Carsí Tejero
 Sylvie Carsí Tejero
 Mar Castella Nicolau
 Carmen Castellano Vilaplana
 Mª Del Mar Celda Palacios
 Montserrat Cobo Montoro
 Manuela Domínguez Doménech
 Mª Rosa Domínguez Doménech
 Cristina Domínguez García
 Concepción Estal Sanchis
 María Feliciano García
 Romy Feliciano García
 Charo Figüerez Graciá
 Isabel García Egeda
 Carla García Martínez
 Ana Herrera Vizcaíno
 Inmaculada H. Higón García
 Mª Amparo Honorato Ferrandis
 Carla Iranzo Alandí

Elena Izquierdo Molins
 Encarna Jiménez Lucena
 Mª Pilar Jordá Martínez
 Anastasiia Kosovets
 Mª José Latorre Real
 Andrea Llácer Miñana
 Mila Llopis García
 Mª Isabel López Mañans
 Mª José López Rodrigo
 Lucía Marco Romero
 Mª Del Carmen Martínez Candela
 Paula Martínez Serrano
 Carmen Máñez Castellano
 Jéssica Micó Ventura
 Elvira Mª Miñana Francés
 Isabel Molins García
 Yaiza Montesinos Jordá
 Julia Sanvalero Domínguez
 Mª José Palacios Zaragoza
 Raquel Peinador Muñoz
 Dolores Peña Paredes
 Fina Pérez Lucena
 Irene Pons Moreno
 Raquel Pastor Álvarez
 Yohana Rodríguez Caschetta
 Diana Rosell Martínez
 Inés Salazar Rosell
 María Tejero Tajuelo
 Carmen Tomás Almansa
 Alicia Torres Altaber
 Eva Vallés Pérez
 Beatriz Vizcaíno Colomer

COMISSIÓ MASCULINA

José Alandi Donderis
 Lucas Alonso Domínguez
 Julio Javier Amorós Juan
 Antonio Belenguer Cercos
 Nicolás Bonache Bertuglia
 Víctor Bonilla Boza
 Marcos Bonilla Pastor
 Pablo Boronat Rivera
 Jerónimo Cabeza Rodríguez
 Javier Carsí Peinador
 Pablo Carsí Peinador
 Juan Castellano Vilaplana
 Manuel Celda Palacios
 Bernardo Celda Muñoz
 Salvador Cervera López
 Daniel Cimadevilla García
 Sergio Domínguez García
 Alex Domínguez Pallardó
 Angel Fonfria Albert
 Izan Garcia Belenger
 Juan Manuel Gil Cano
 Bernardo Gil Celda
 Víctor Gil Celda
 Antonio Granell Royo
 Pablo Jose Herrera Vizcaíno
 Víctor Iranzo Borrás
 Carlos Izquierdo Molins
 Javier Izquierdo Molins

Isidro Jordá Martínez
 Jesus Miguel Leal Martínez
 Hugo Llácer Miñana
 Oscar Marín Moraga
 Joaquín Martín Torres
 Agustín Martínez Martínez
 Rodrigo Monfort López
 Luis Montesinos Suárez
 Jaume Montesinos Jordá
 Mario Muñoz Aparicio
 Alberto Muñoz Sánchez
 Antonio Romeu Escribano
 Víctor Rosell Martínez
 Jose Rosell Micó
 Iván Salazar Rosell
 Ruben Salazar Estal
 Marc Sánchez Palacín
 Daniel Sánchez Parejo
 Fernando Sanz
 Fernando Soriano Llopis
 Jaime Torres Estal
 Vicente Torres Estal
 Francisco Torres Ordura
 Diego Tortosa Giner
 Marcos Tortosa Giner
 José Arturo Vallés Velayos
 Jose Vizcaíno Sánchez

JUNTA DE GOVERN

A QUI HEM D'AGRAIR
QUAN ALGO IX BE?
PREN NOTA:

JUNTA DE GOVERN ASSOCIACIÓ CULTURAL

President: Antonio Romeu i Escribano

Vicepresident: Rubén Salazar i Estal

Secretaria: Raquel Peinador i Muñoz

Tesorer: José Rosell i Micó

Vocals: Víctor Rosell i Martínez / Beatriz Gloria Vizcaíno i Colomer / Elvira Miñana i Francés / Daniel Sánchez i Parejo

JUNTA DE GOVERN COMISSIÓ

Junta Gestora:

Fernando Soriano i Llopis - Presidència - Secretaria - Falla - Casal

Víctor Iranzo i Borrás - Festejos - Infantils - Pirotecnia

Manolo Celda i Palacios - Juvenils - Rets Socials - Llibret

Juan Manuel Gil i Cano - Protocol - Esports - Manteniment - Informàtica

Víctor Rosell i Micó - Econòmiques - Tesoreria - Loteries

FERNANDO SORIANO

Secretaria: Raquel Peinador i Muñoz
Vicesecretaria: Andrea Llácer i Miñana
Delegats de Falles: Vicent Torre i Estal
Daniel Sánchez i Parejo
Delegades de Casal: Manoli Domínguez i Doménech
Beatriz Gloria Vizcaíno i Colomer
Elvira Miñana i Francés
Mª Pilar Jordá i Martínez

VÍCTOR IRANZO

Vicedelegats de Festejos: Pablo Herrera i Vizcaíno
Marc Sánchez i Palacín
Irene Pons i Moreno
Alicia Torres i Altaber
Lucía Marco i Romero
Yaiza Montesinos i Jordá
Raquel Peinador i Muñoz
Carlos Izquierdo i Molins
Delegada d'Infantils: Rosa Domínguez i Doménech
Vicedelegades d'Infantils: Cristina Domínguez i García
Mª José López i Rodrigo
Mª del Mar Celda i Palacios
Anastasia i Kosovets
Raquel Pastor i Álvarez
Delegat de Pirotecnia: Rubén Salazar i Estal

MANOLO CELDA

Delegada de Juvenils: Paula Martínez i Serrano
Vicedelegades de Juvenils: Ana Herrera i Vizcaíno
Yohana Rodríguez i Caschetta
Delegada de Rets Socials: Elena Izquierdo i Molins
Vicedelegat de Rets Socials: Pablo Herrera i Vizcaíno
Delegades de Llibret: Beatriz Cabrera i Figuérez
Charo Figuérez i Graciá

JUANMA GIL

Delegades de Protocol: Isabel Molins i García
Lorena Alandí i López
Mª del Mar Celda i Palacios
Elena Izquierdo i Molins
Delegada d'Exaltació: Sylvie Carsí i Tejero
Delegats d'esports: Marcos Tortosa i Giner
Álex Domínguez i Pallardó
Delegat de Manteniment: Rodrigo Monfort i López
Delegats d'Informàtica: Juan Manuel Gil i Cano
Rubén Salazar i Estal
Beatriz Cabrera i Figuérez

VÍCTOR ROSELL

Tesorer: José Rosell i Micó
Contador: Víctor Rosell i Martínez
Delegada de Loteries: Beatriz Gloria Vizcaíno i Colomer
Vicedelegats de Loteries: Conchín Estal i Sánchez
Francisco Torres i Ordura

FALLERS Y FALLERES D'HONOR

Flor Carsí
Vicente Carsí
Mayte Checa
Conchín Colomina
Victoria López
Julia Martínez Recio
Sergi San Gil i Navarro

BUÑOL D'ARGENT

Javier Izquierdo Molins
Ana Herrera Vizcaíno
Ramón Díaz Fernández

BUÑOL D'OR

Pablo José Herrera Vizcaíno
Mª Rosa Domínguez Doménech
Victoria Carrión López

BUÑOL D'OR EN FULLES DE LLOLER

Laura Barrio Falcón

*Bodaprix
Fotógrafos*

963890427
centrodeimagen@gmail.com

<https://bodaprix.es>
Aud. Cardenal Benlloch, 83

EXPLICACIÓ DE LA FALLA GRAN

Per: Bea Cabrera

ARTISTE: SacabutxART

CRÍTIC: Daniel Sánchez Parejo

GUIONISTES: Andrea Llácer Miñana,
Daniel Sánchez Parejo,
Marc Sánchez Palacín,
Pablo Herrera Vizcaíno,
Vicent Torres Estal

FUTUR (IM)PERFECTE

*Hi hagué un temps de veu i mirada,
de paraula dita sense pressa;
hui el present corre sense pausa
i el futur tremola en la incertesa.*

*El passat no torna mai,
però encara ens sap parlar.*

*Vivim sense tantes pantalles,
en el gest com a llenguatge viu;
hui la paraula es perd entre muralles,
i el cor s'expressa fred i fugitiu.*

*La tecnologia avança segura,
promet ordre, progrés i interès;
però a voltes l'ànima dubta,
**si tanta llum i tanta estructura,
ens fa més lliures o tot del revés.***

*Tots connectats a tota hora,
i més sols que mai.*

*La intel·ligència artificial
aprèn ràpid, calcula i respon;
**però no sap què pesa un record
ni com tremola una emoció.***

*Ens miren ulls sense parpella,
algoritmes sempre desperts;
decidixen gusts, camins i veus,
**i el criteri propi es fa dèbil
entre tants consells d'experts.***

*El futur promet comoditat,
però cobra identitat.*

*L'amistat cap dins d'una icona,
l'amor es mesura en digital;
l'intimitat es fa escenari,
i la pell perd valor virtual.*

*Vivim exposats, sempre visibles,
buscant l'aplaudiment instant;
però el buit no es plena en likes
ni el silenci es fa més amable
per molt de filtre elegant.*

***Mostrar-ho tot no és viure,
viure és saber què guardar.***

*Entre tanta llum artificial
encara queda ombra humana:
una conversa, una abraçada,
un temps lent que no s'enganya.*

*El futur no està escrit del tot,
malgrat prediccions i guions;
sempre queda un marge fràgil
on triar en criteri i consciència,
més enllà de dades i pressions.*

Errar també és avançar.

*No idealitzem el passat,
ni condemnem tot demà;
**entre memòria i incertesa
creix la nostra responsabilitat.***

*El passat ens sosté en mà discreta,
mentre el futur s'insinua en temor;
promet progrés, promeses i esplendor,
però amaga una ombra inquieta.*

*Vivim damunt d'una línia incompleta,
entre la fe en el codi i el record;
la màquina no entén què pesa un cor,
ni sap per què l'ànima tremola inquieta.*

*Si tot és ràpid, triem la pausa humana,
si tot s'exposa, guardem silenci actiu;
no tot progrés mereix ser norma plana.*

*Que el futur siga dubte constructiu,
perquè en l'error naix la mirada sana,
i ser humans encara és l'acte viu.*

HIMNE. COR I SENYERA

Quan València s'engalana de llum i pólvora, i les places bateguen com un sol cos de fallers i falleres, hi ha un instant en què la música arrela en el cor col·lectiu: el nostre Himne. Hui, un segle després de la seua proclamació oficial, el recordem no sols com una composició musical, sinó com un gest compartit d'identitat, memòria i futur. La seua història comença en un moment de gran efervescència per a la ciutat: l'Exposició Regional Valenciana de 1909, que volia mostrar al món el potencial industrial, agrícola i artístic de València. La ciutat, amb la seua gent orgullosa i viva, buscava també consolidar un sentiment de comunitat i modernitat, i en este context nasqué una melodia destinada a unir, a celebrar i a emocionar.

Va nàixer amb lletra de Maximiliano Thous Orts, home de paraula precisa i profund sentiment valencianista, que donà veu poètica a l'orgull, al treball i a l'esperança del poble. La música, de José Serrano Simeón, arrela en forma himnal-marquística, combinant lirisme evocador i pas solemne. Esta conjunció facilità que bandes, coros i orquestres la feren seua de manera immediata, convertint-la en un element que transcendeix la festa i es fa part del patrimoni col·lectiu.

En 1925, els alcaldes d'Alacant, Castelló i València la proclamaren Himne del Regne de València, i la Llei 8/1984 la consolidà com a oficial de la Comunitat Valenciana, preservant música i lletra. De composició festiva a símbol institucional, mostra com la música pot convertir-se en patrimoni comú.

L'Himne sona en actes civils, concerts, processons i, especialment, en Falles. Cada interpretació és una afirmació emocional: no celebrem només l'instant, sinó que renovem una història compartida. Cantar-lo és congregar-nos en plural, com un poble que camina junt, fidel a la seua Senyera i a un llegat que continua viu cent anys després.

UN POBLE QUE RENAIX: NARRACIÓ D'UN SENTIMENT

La València de començament del segle XX despertava amb horta abundant, tallers plens d'ofici, port obert al món i un poble orgullós de la seua llengua i tradicions. Aquell esperit —optimista, treballador, vital— és el que respira l'Himne. Els versos parlen de camps fecunds, d'aigua que canta i d'artistes que engrandixen la terra. Serrano vestix estos motius amb música solemne però pròxima. Quan el cantem, especialment en Falles, continuem una història on cada valenciana i valencià és veu i guardian d'un llegat centenari.

CENT ANYS D'UN CLAM PER VALÈNCIA

LLETRA DE MAXIMILIANO THOUS (1930) Versió oficial registrada, segons l'Annex II de la Llei 8/1984

*Para ofrenar noves glòries a Espanya,
tots a una veu, germans, vingau.
i Ja en el taller i en el camp remoregen
càntics d'amor, himnes de pau!
i Pas a la Regió que avança en marxa triomfal!*

*Per a tu la Vega envia
la riquesa que atesora,
i és la veu de l'aigua càntic d'alegria
acordat al ritme de guitarra mora...*

*Paladins de l'Art t'ofrenen
les seues victòries gegantines;
i als teus pues, Sultana, tons jardins extenen
un tapis de murta i roses fines.*

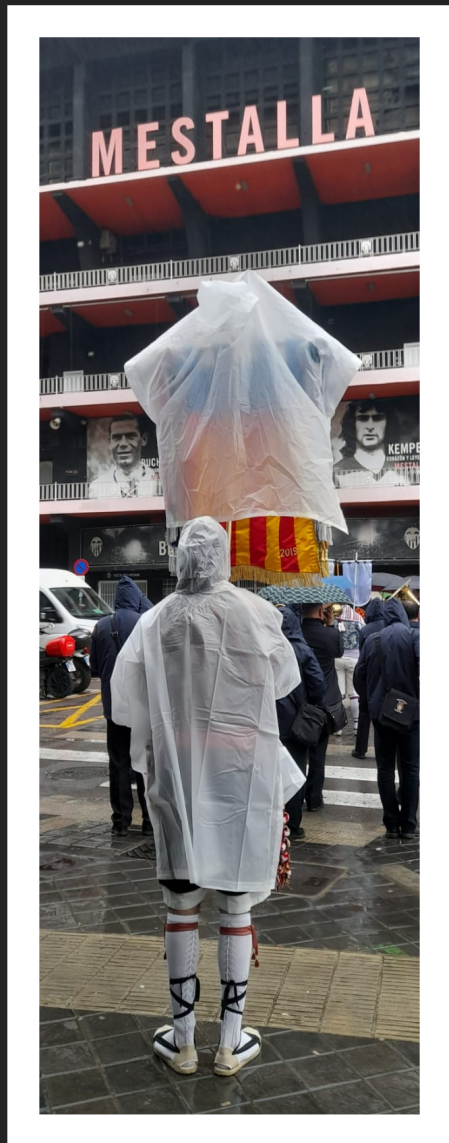
*Brindes fruites daurades
el paradís de les riberes;
penjen arracades
baix les arcades de les palmeres...*

*I estes glòries a tan alt preu
que dona el Regne valenci,
sempre s'hisaran en front teu,
bandera de la nostra terra,
Senyera blau i encarnat.*

*Glòria a la Pàtria viva!
Vixca València!
i Vixca! i Vixca! i Vixca!*

CONCURS DE FOTO DE JUNTA CENTRAL FALLERA

Un any més, Nuevo Centro ha acollit l'exposició de les fotografies presentades al LXV Concurs de Fotografia organitzat per la Junta Central Fallera, amb la inauguració i l'entrega de premis presidida per la Fallera Major de València, Berta Peiró García, i la seua Cort d'Honor. Les imatges mostrades reflectixen amb vividesa l'esperit festiu i la riquesa visual de les Falles, captant tant l'essència de la festa com instants íntims i emocionants que la caracteritzen. Cada fotografia transmet una història única, testimoni del talent i de la sensibilitat dels seus autors i autores.

A més, Daniel Sánchez Parejo participà en este concurs presentant dos fotografies, en les que oferix una mirada personal i original sobre la festa. En una d'elles, la indumentària tradicional i la senyera apareixen protegides baix la pluja davant de Mestalla, transmetent l'esforç, la constància i el respecte per la tradició fins i tot en condicions adverses.

L'altra imatge juga en el contrast entre una figura fallera i la publicitat urbana, creant un diàleg visual entre la festa popular i el món contemporàneu, entre l'art efímer del carrer i la imatge comercial. Dos obres que mostren sensibilitat, sentit estètic i una manera diferent d'entendre i contar les Falles a través de l'objectiu.

GRUP DE DANSES LA NORANTA-SET

HUGO LLÁCER nos conta...

En primer lloc, volem donar-li les gràcies a Na Mª José Palacios Zaragoza i a En Bernardo Celda Muñoz per tot l'esforç i empeny en què les tradicions tan boniques com les danses valencianes revisquen a la nostra falla. Estem molt agraïts als dos per juntar-nos.

A dia de hui, hem donat un nou enfoc i continuem en la mateixa il·lusió en la que ens van ensenyar aquell grup de danses, i ara el Grup de Danses La Noranta-set ha pogut participar en la nova edició de Bells al Carrer i en la Dansà del Mig Any de la Falla Sancho-Tello-Chile-Av. Aragó.

El 8 de desembre vam tindre l'oportunitat de poder participar per tercera vegada en Bells al Carrer organitzat per Junta Central Fallera, on vam presentar un ball nou que forma part d'eixe repertori que estem treballant en tanta il·lusió i esforç. També hem tingut l'oportunitat de participar el 14 de desembre en la Mostra de Bells organitzada per la falla veïna Yecla-Cardenal Benlloch.

En este nou inici, el que busquem és poder gaudir d'actes d'altres comissions de València i fer germanor fallera en les danses, fusionant dos de les tradicions més arrelades de la Comunitat Valenciana. Estem preparant junt en la nostra professora un repertori nou que mostrarem pròximament; estem treballant en molta il·lusió i més ganes que mai. De segur sabem que els nous inicis i canvis van bé. **Gràcies, comissió, i ens veiem en el pròxim sarao de danses.**

SIS SEGLES DE FIDELITAT A VALÈNCIA

El passat 6 d'Octubre l'Insigne Capítol de l'Almoina de Sant Jordi de Cavallers del Centenar de la Ploma, hereu de la Companyia de Ballester del Centenar de la Ploma en el 660 aniversari de la seua fundació, va ser guardonat en la Medalla de la Ciutat de València per la seua decidida i continuada defensa de la Llengua, les tradicions, cultura i territori valencianes. Aixina com la seua col·laboració en la recuperació de tradicions, com la provessó de Sant Jordi en homenage a la Real Senyera, despuix de mes de 300 anys d'oblit. Aixina mateixa, per la estreta cooperació en diferents pedanies de l'Ajuntament de València. El Lloctinent General, Excmo En Bernardo Celda Muñoz, va rebre de mans de l'Alcaldesa de València tan important i rellevant distinció.

C, República Argentina 13
C, Juan Llorens 25

tuarrocero.com
Instagram: @tuarrocero

PREMI MILLOR EXPONINOT FALLA INFANTIL – Secció Catorzena
QUART PREMI FALLA GRAN – Secció Setena B
PRIMER PREMI INGENI Y GRÀCIA FALLA GRAN – Secció Setena B
PREMI EUGENI 2025, otorgat per la Federació de Falles en Especial Ingeni i Gràcia.

DISTINCIÓ PURNA

A l'ús de la llengua valenciana en el llibret
– Casal Bernat i Baldovi

DISTINCIÓ FLAMA

A l'ús de la llengua valenciana en els cartells de les dos fallas
– Casal Bernat i Baldovi

MENCIÓ ESPECIAL "EL MÔLE"

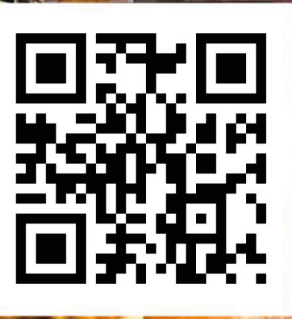
Pel articul d'investigació "Mantellines de tradició valenciana", de Charo Figüerez Graciá
– Casal Bernat i Baldovi

BIRRAS • BURGERS • TACOS

VER NUESTRA
CARTA
CON ESTE QR

BENDITA BIRRA

Llosa de Ranes 1

INDUMENTÀRIA: PARLEM DE LES FORMES CORRECTE O INCORRECTE?

Depén del *quan...* i del *per a què*.

Perque la resposta més realista a la pregunta: «**Açò és correcte?**», la majoria de les voltes serà: **depén**.

Abordar la indumentària dins de l'àmbit de la nostra festa fallera és, al meu entendre, una qüestió prou lligada al gust personal, ya que el còdic d'indumentària de la nostra festa gran pot definir-se de manera prou precisa com a «relaxat».

Dins del marc de «les Comissions vetllaran perque en la festa de les Falles s'utilise la indumentària fallera i valenciana tradicional» entren tant les novetats que les botigues trauen any rere any com la visió més conservadora, que aposta per recrear algun tipus d'indumentària usada al llarg d'estos últims 248 anys. I és que, si tenim en conte que la primera referència documentada a «cremar taulons» el dia de Sant Josep apareix en 1777, imagineu tot lo que hi ha per a elegir per ad aquells que, com yo, disfrutem recreant l'història.

Dos-cents quaranta-huit anys donen per a molt, i més quan dins d'eixe marc temporal apareixen canvis tan importants com la industrialisació o la globalisació. En tèrmens generals, quan l'ésser humà té diners, s'entreté gastant-los. El resultat és que ya no existix solament la roba "d'ús", sino també la roba "per a".

- *per a* CASAR-SE.
- *per a* ANAR A LA PROCESSÓ.
- *per a* CELEBRAR LA FESTA DEL PATRÓ.
- *per a* ANAR A LA PLAÇA A BALLAR.
- ...

Quant més diners hi ha, més per a apareixen.

Quan pareix que ya tenim clar el *per a*, apareix una atra variable: el *quan*. Perque allò que es considera correcte en un moment històric canvia en el temps. Allò que val per a una dècada deixa de valdre per a la següent. Hui nos pareix elegant anar a una boda en sabatilles, pero fa cinquanta anys hauria segut poc manco que un pecat capital.

Tota esta parrafada únicament per a dir-vos que lo que vos vaig a contar a continuació té un *per a* i un *quan*. Per a poder parlar en un mínim de coherència fa falta acotar: elegir un moment concret i mirar-lo en lupa, i valorar si eixe com i eixe quan poden servir per a representar una imatge tradicional de dòna valenciana o fallera.

Comencem puix pel *quan*: estem en 1790. I el *per a* és que han vingut uns quants estrangers rars i nos han dit que van a fer-nos retrats.

QUÈ EM POSE?

Si tingueres la sort de nàixer en una família terratinent i fores jove casadora, el teu aixovar —la roba bona, la que t'ha de durar tota la vida— està en preparació. I, per supost, a l'última moda. No tots els dies venen a retratar-te, aixina que t'has posat tot lo nou que tens damunt, més el joieret que has demanat prestat a la família. El resultat és una imatge que acabarà perdurant en l'història (fig. 1).

A finals del segle XVIII, i al mateix temps que esclata la Revolució Francesa, el món comença a fer-se molt més chicotet. Les modes arriben abans als llocs, els diners estan un poc més repartits i... en què s'entretenen els nous rics? En fer una espècie de «comiat de fadrí» viatjant pel «món» i retratant els costums locals que anaven desapareixent, entre ells les formes de vestir. Què buscaven estos intrèpits viagers quan anaven arreplegant estes imàgens? Puix tornar a casa en el major número possible de tipismes locals.

Fem ara un salt fins a 2025. M'agrada recrear l'història i vull usar «indumentària valenciana tradicional» en algun acte faller.

Fig. 1: Valenciana / Valencienne. Dibujant Josef Ximeno i Gravet per Juan de la Cruz Cano i Olmedilla. "Colección de Trajes de España tanto antiguos como modernos que comprende todos los de sus dominios"

Puc considerar este gravat com a tal?

En la meua opinió, sí. Bàsicament perquè ad esta senyora Juan de la Cruz la va elegir per a representar eixe tipisme que buscava «capturar» en el seu pas per València.

I ací està la clau: és una elecció personal. Perque, si volguera, podria anar-me perfectament a 1874 per a seleccionar la meua indumentària (fig. 2). O, simplement, elegir qualsevol de les múltiples imàgens que han representat a una dòna de la nostra província al llarc d'eixos 250 anys.

Fig. 2: Muñoz, Fausto, s. XIX. Estampa de: "Las Mujeres españolas, portuguesas y americanas tales como son en el hogar doméstico, en los campos..." Madrid, 1872-1876

I ull en açò: ací entren tant els tratges de valenciana precursors del nostre actual tratge de fanalet com qualsevol tratge «a la moda del moment» que s'haja usat per a representar a la dòna valenciana en la festa fallera en algun punt de la seua història. **En resum, mentres no existisca un marc normatiu que definisca en exactitut què significa indumentària tradicional i/o fallera, lo que cada u decidixca posar-se per a vestir la festa té molt d'elecció personal**, segons disfrute més recreant l'història o traent la moda més rabiosa del moment.

I com ací hem vingut a parlar *del meu llibre*, no espereu que vos parle de costura moderna ni de tendències en moda fallera. La meua fascinació per la roba es mou únicament entre 1750 i 1930. Per a poder explicar tot açò en un poc d'orde necessite centrar-me en un moment concret.

Per a on anava? Ah, sí: 1770.

A partir d'ací, si de veritat volem recrear un moment històric i no solament «inspirar-nos», toca baixar al terreny pràctic: entendre com es construïxen eixes formes i per què funcionen com funcionen. He decidit que la roba d'esta senyora em pareix fascinant i la vull igual. Aixina que vos avance uns quants punts a tindre en conte per a recrear un «moment en l'història» sense morir en l'intent.

ALGUNES IDEES BÀSIQUES:

1. Elegix bé les matèries primes.

Aproximadament el 40 % del resultat final depèn de que les textures i els colors dels teixits es corresponguen en els existents en l'època. L'ésser humà té memòria visual col·lectiva: determinats colors i textures nos remetent automàticament a certs períodes. A finals del segle XVIII, les sedes de menor qualitat o mesclades en altres fibres eren accessibles per a les classes populars, i els colors més habituals eren grocs, verds, blaus, marrons i rojos apagats.

2. Observa les formes.

Un altre 40 % del resultat està en respectar les formes. Cada moda porta associada una silueta concreta. A finals del segle XVIII predominava una silueta femenina artificial i rígida, en tors cònic i erguït, pit alt, cintura estreta i caderes eixamplades de manera artificial.

3. Respecta complements i col·locacions.

El 20 % restant se l'emporten el pentinat, els accessoris i la manera de col·locar-los.

I en açò entrem directament en el segon punt: les formes.

No fa falta saber de costura per a seguir lo que ve; basta en entendre la lògica general. Al final, una imatge val més que mil paraules: basta en mirar distintes siluetes per a identificar a quina època pertanyen, inclús sense etiquetes.

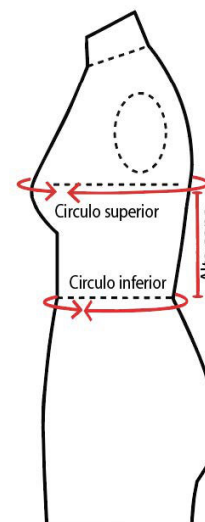
Quan ya tens la matèria prima adequada, lo següent és aproximar-te lo màxim possible a la silueta corresponent al conjunt que has elegit. Pot paréixer fàcil, pero no ho és. **A partir de 1960, en l'arribada de la minifaldilla, s'imposen l'idea de que la roba devia adaptar-se al cos. Abans ocorria just lo contrari: era la roba la que donava forma al cos.** Per això, totes les tècniques modernes de patronage es basen en crear patrons que s'adapten a l'usuària, quan ací busquem exactament lo contrari. Intentar adaptar un patró modern a un antic és, més o menys, com intentar fer una paella en vitroceràmica: pots ser molt bon cuiner, pero «igual, igual» no és. I ya depèn de quant t'importa que eixe «igual» siga un poc o molt.

Per a entendre-ho millor, a continuació vos mostre l'estudi d'una peça que es conserva en el Museu Valencià d'Etnologia.

Este justillo estaria datat vàries dècades despuix del gravat anterior (fig. 2), pero una de les característiques de la indumentària popular és precisament esta: trobar tècniques de costura i patrons antics realitzats en teles més modernes. No solament les modes duren més temps, sino que, si sabies fer algo d'una determinada manera, no tenies moltes opcions d'aprendre a fer-ho distint, a no ser que visqueres en una zona molt connectada en rutes comercials.

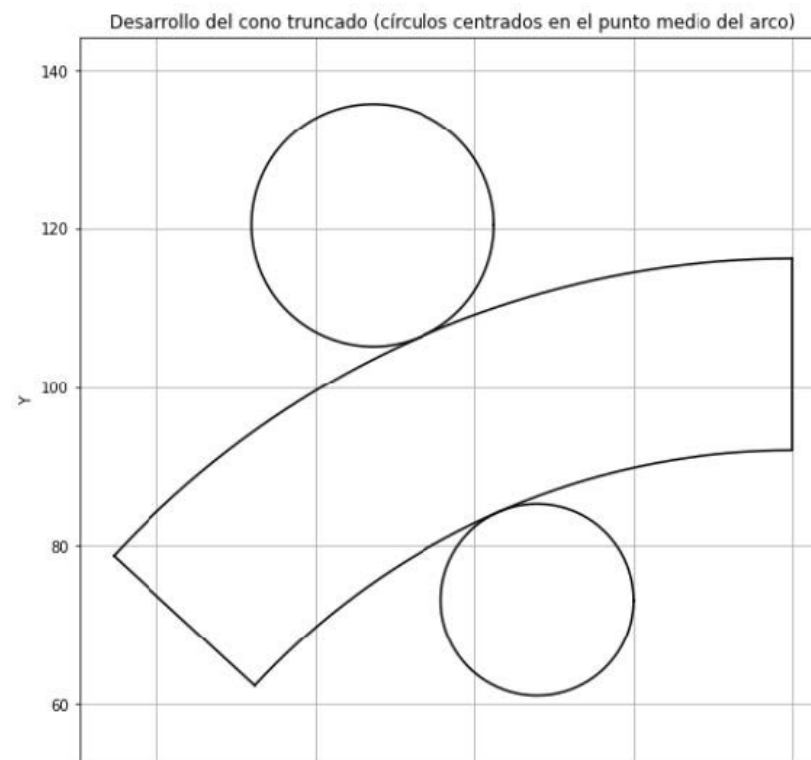
Una altra característica d'este tip de peces estructurals és que els justillos requerixen molt poca matèria prima, per lo que per a la seua construcció s'utilisaven teles molt més riques que per a la resta de la indumentària. Estes peces podien realitzar-se en sedes espolinades, lampassos, brocats, damascs... i, si no hi havia prou teixit, les zones que quedaven tapades per la falda o el mocador es feien en teles molt més modestes, reservant el teixit ric per a les parts visibles.

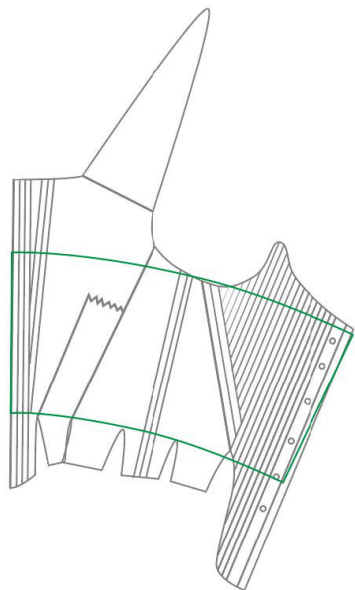

En este punt ya tenim clar que la silueta imperant a finals del segle XVIII és el cono, i que la funció del justillo és comprimir el tors fins a que adopte eixa forma.

Per al nostre eixemple anem a treballar en les mides aproximades del justillo original que hem vist abans. En este cas serien uns 96 cm de pit, 78 cm de cintura i 22 cm d'alt. En estes mides obtenim el desenroll del cono truncat.

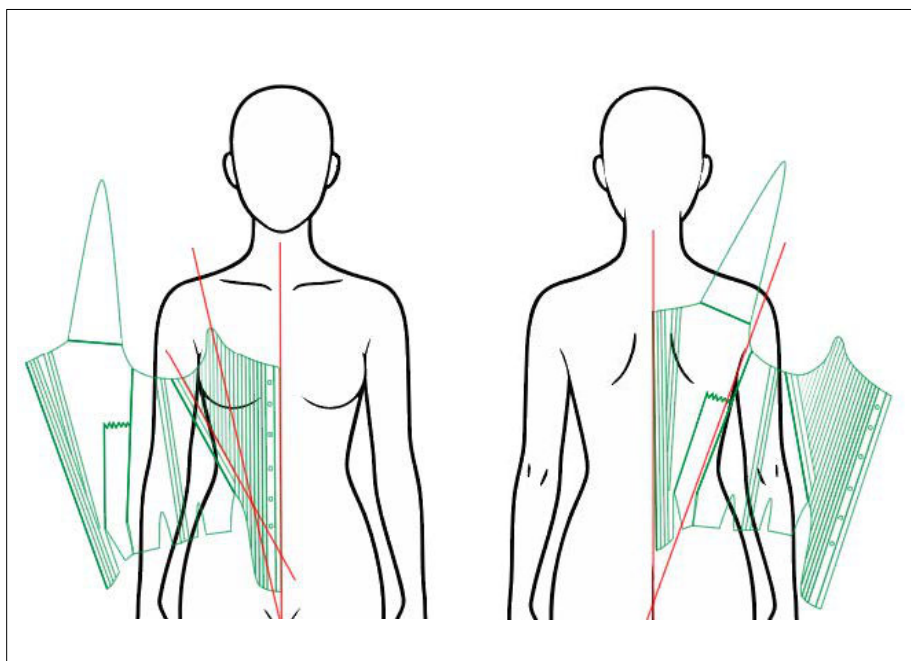
(<https://es.planetcalc.com/3831/>).

I ara ho ajuntem en el patró exacte de la peça original, que ademés nos mostra per a on passen les línies d'envarat.

Si ho projectem sobre un tors femení, veem com este patró, una volta ajustat i tenint en conte per a on discorren els envarats rígits, oferix exactament la forma que estem buscant. L'envarat de la peça original està format per canals creats en, com a mínim, dos capes de teixit, que en el seu interior contenen elements que aporten rigidea. En el justillo que estem estudiant s'utilisava una mescla de vares d'olivera i espart.

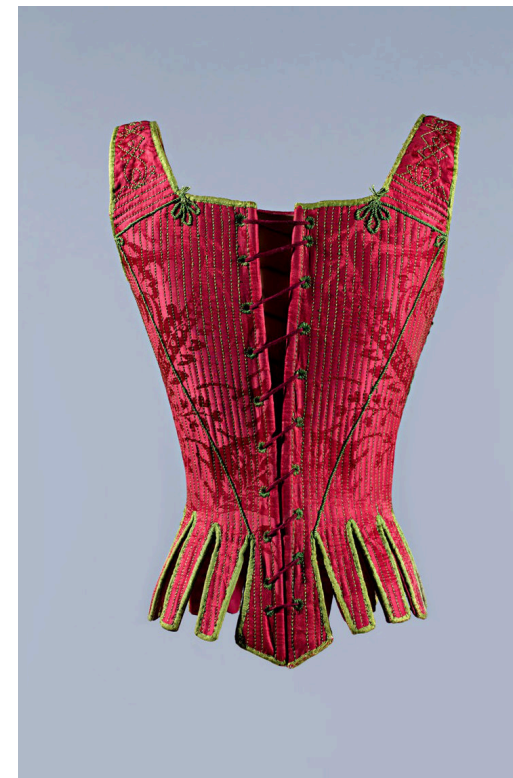

Quan veem açò per primera volta solem pensar que devia ser incòmode, inclús dolorós, pero en realitat està prou llunt de ser aixina. Les tècniques de costura i la direcció dels envarats coincidixen en la morfologia de l'usuària. Estan fets totalment a mida per a que la peça estiga en contacte en el cos de manera constant, eixercint una pressió homogènea. No hi ha holgures i, per tant, no hi ha fricció. El seu disseny subjecta el pit i l'esquena, pero deixa lliures la cintura, la cadera i els músculs del braç.

Una volta et poses un justillo nou un parell de voltes, el calor del cos termina d'amoldar-lo, per lo que resulta perfectament funcional i compatible en el dia a dia. Ademés, la disposició dels fils rectes frena la tela en vertical, pero permet certa elasticitat en diagonal, de manera que la cintura sempre conserva un chicotet marge d'adaptació.

Pero deixem algo clar: este tipo de justillo no s'usaria per a les faenes del camp. Les cotilles més bàsiques, fetes en teixits casolans, bastos i rígits, eren les d'ús habitual. Les més elaborades, l'envarat de les quals recorria tota la peça, estaven reservades a peces realitzades per professionals.

Quant més complexa és una peça, menys accessible resulta la seua confecció sense formació específica i més difícil és que arribe a formar part de la indumentària popular. Justament per això, les peces que han arribat fins a nosatres en millor estat solen ser d'este tipo: peces fetes en bones matèries primes, utilitzades solament en ocasions concretes i, per tant, molt menys desgastades.

En el nostre justillo fet, i en les enagües i la falda col·locades, ja tenim les formes. Solament nos queda encertar en els complements, el pentinat i les col·locacions per a aconseguir la imatge completa.

I un últim consell: recrear una època implica que allò que representes siga fàcilment identificable. És molt més senzill encertar i no equivocar-se anant a lo segur —a les peces que apareixen en major freqüència en un període— que buscant excepcions que ja ho eren en el seu propi moment.

I tot este recorregut —des d'una peça concreta fins al seu ús i la seua acceptació dins de la festa— nos retorna, en realitat, al punt de partida:

Què és correcte i què no ho és dins de la indumentària de la nostra festa?

Si nos cenyim al marc normatiu, lo cert és que no existix una definició tancada i precisa de què ha d'entendre's exactament per «indumentària tradicional» o «indumentària fallera». Al final, lo que acaba marcant lo correcte o incorrecte és el propi ús que fan els fallers al llarg del temps. Un bon exemple el tenim en els anys 80: llavors, el tratge del segle XVIII era vist per molts com una raresa, quasi una extravagància. No obstant, despuix de dècades d'ús continuat, hui el tenim completament assumit com una de les imatges pròpies de la festa. Dins d'uns atres cinquanta anys, formarà part de l'història consolidada de la indumentària fallera.

La festa, al final, funciona aixina: evoluciona perquè la gent la viu. I la indumentària evoluciona en ella. Per això, sempre que es respecten unes mínimes coherències i el marc general de la festa, lo que cada u decidisca posar-se té molt d'elecció personal. Dependrà de si t'apetix més recrear un moment concret de l'història o si preferixes portar una versió més contemporània de la indumentària. Lo important és entendre què estàs representant, per què ho fas i des de quin moment històric ho estàs mirant. A partir d'ací, tot cobra sentit.

I, sobretot, no cal oblidar que la festa està per a viure-la i disfrutar-la. Precisament per això ha durat tant de temps. Posa't lo que t'apetisca, lo que et faça sentir a gust i et permeta disfrutar-la. Perquè, al final, d'això va tot açò: de viure la festa... i de viure la teua pròpia aventura.

Ruth Cerrillo treballa com a T.I. en l'empresa Servicio24h Internet, S.L., és membre de la falla Blasco Ibáñez-Mestre Ripoll. Dedica el seu temps lliure a la recreació i, en concret, a l'estudi de les formes de les modes de finals del segle XVIII a principis del segle XX.

<https://indumentariatradicional.com>

Instagram: @ruth.cerrillo

VALÈNCIA: CIMENTS DELS ESCACS MODERNS

550 ANYS DE LA REVOLUCIÓ DE LA DAMA

PER: BEA CABRERA

@bea.cabrera

Quan es parla de l'orige dels escacs, la imaginació sol viatjar automàticament cap a Orient. Antigues corts perses, savis indis o rutes mil·lenàries apareixen com a escenaris naturals d'un joc que, durant sigles, ha segut considerat una de les expressions més refinades del pensament humà. No obstant això, encara que els escacs tenen arrels orientals, un dels capítuls més decisius de la seua història no s'es-

crigué en terres llunyanes, sino en València. Fon ací, a la fi del segle XV, a on el joc pegà un salt definitiu i adquirí la forma en què hui es practica en tot el món.

Este aconteiximent no fon menor ni anecdòtic. Supongué una transformació profunda dels escacs, una autèntica revolució que modificà les seues regles, el seu ritme i la seua lògica interna.

Cinccents cinquanta anys despuix,

València pot reivindicar en orgull haver segut el lloc a on naixqueren els escacs moderns, els mateixos que continuen practicant més de siscentos milions de persones en els cinc continents.

UN JOC ANTIC QUE NECESSITAVA UN CANVI

Durant l'Edat Mija, els escacs eren un joc molt distint de l'actual. Les peces es movien en grans limitacions, les partides s'allargaven durant hores o inclús dies, i el desenvolupament estratègic estava marcat per la lentitud i l'acumulació progressiva de petits avantatges. La València, en este context, vivia una etapa d'esplendor. La ciutat s'havia convertit en un dels grans centres culturals del Mediterràneu occidental. La literatura, l'impremta, el comerç i les noves corrents humanistes convivien en un ambient de creativitat i d'obertura intel·lectual. No resulta casual que fora en este escenari a on es gestava una transformació destinada a canviar la història dels escacs.

En l'Europa del segle XV, els escacs no eren solament un passatemps, sino una manifestació del pensament i de la jerarquia social. L'educació de nobles i prínceps. En l'Europa del segle XV, els escacs no eren solament un passatemps, sino una manifestació del pensament i de la jerarquia social.

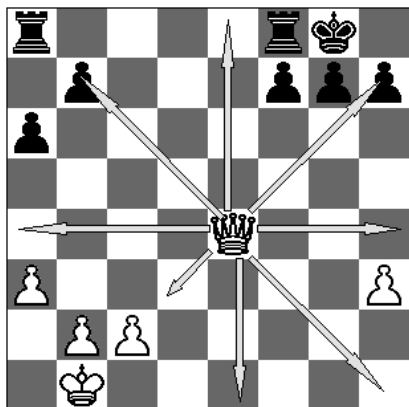
A pesar d'açò, els escacs gojaven d'un enorme prestigi social. Era un símbol d'intel·ligència, autocontrol i refinament cultural. Es practicava en palaus, corts i llars acomodades, i formava part de

“SCACHS D'AMOR”: EL NAIXIMENT D'UN NOU JOC

Entorn a l'any 1475, tres autors valencians —Francesc de Castellví, Narcís Vinyoles i Bernat Fenollar— escrigueren un poema en llengua valenciana que, en el pas del temps, es revelaria com un document extraordinari. Scachs d'amor no és solament una obra literària, sino el primer text conegut que descriu una partida disputada íntegrament en les regles dels escacs moderns.

A lo llarg dels seus versos, el poema relata una partida simbòlica entre dos jugadors, baix la supervisió d'un àrbitre que va fixant les normes del joc. En este relat apareix, per primera volta en la història, el moviment modern de la reina o dama, una peça que passa a tindre llibertat total per a desplaçar-se per files, columnes i diagonals. Este canvi, aparentment simple, transformà per complet els escacs.

La dama es convertí en la peça més poderosa del tauler, capaç de decidir una partida en poques jugades. **El joc guanyà velocitat, dinamisme i profunditat tàctica.** Les obertures es tornaren més agressives, l'atac al rei adquirí una importància central i els escacs deixaren de ser un eixercici lent per a convertir-se en un duel d'enginy i de càlcul.

PERO LA REVOLUCIÓ NO ES LLIMITÀ A LA DAMA

En “Scachs d'amor” també es reflexionava atres canvis essencials: el nou moviment de l'alfil, l'avanç doble del peó des de la seua posició inicial, l'obligació d'advertir el jach, la regla de “peça tocada, peça moguda”, i les distintes formes de finalisar la partida. Tot açò conforma un sistema coherent i complet, sorprenentment pròxim als escacs que

«E LA DAMA, AB SON PODER MAJOR,
PER TOT LO CAMP LLIUREMENT SE PASSEJA»¹

coneixem hui. Lo més rellevant és que estes regles no es presenten com una hipòtesis o una experimentació, sino com una forma de jugar plenament assumida. El poema insistix en que es tracta d'un “nou estil”, d'una manera distinta i conscient d'entendre els escacs. Per això, “Scachs d'amor” és considerat en ple fonament l'acta de naiximent dels escacs moderns.

UNA REVOLUCIÓ EN DATA I LLOC

«COMENÇA EL JOC EN ORDE NOU TROBAT,
QUE DONA A L'ART MAJOR SUBTILITAT»²

La importància d'este poema es veu reforçada al poder situar-lo en gran precisió en el temps. Diversos indicis materials i contextuals permeten afirmar que fon compost entre els anys 1474 i 1477. Esta datació el convertix en el document més antic del món que arreplega les regles modernes dels escacs, anterior a qualsevol tractat imprès conegut. Este fet és clau, ya que durant molt de temps s'atribuí l'orige dels escacs moderns a obres posteriors publicades en Castella o en Itàlia. No obstant això, eixos tractats

no crearen les noves regles, sino que les difongueren. El verdader punt de partida es troba en València, en un poema escrit en llengua valenciana, en plena efervescència cultural del segle XV.

¹² Fenollar, B., Vinyoles, N., & Castellví, F. (c. 1475). *Scachs d'amor*. *Manuscrits valencians del siglo XV*.

Hobra summa de l'art de amor feta per don franci
de castell en arns. omyles: e mostren fenollar jo.
nom de tres planetas co es Mars. Venus e Mercuri
qui p' conuincio e influencia dels quals son
inuentada.

Don franci de castellui porta lo joch de Mars.	Mars omyles porta Lo joch de Venus.
Crida per nom amor. porta l'art de vermella. Lo Rey es rabo. La Reyna dolmrat. Los Roys desies. Los cavalls Laors. Los Orils pesaments. Los peons feruys.	Crida per nom gloria. porta l'art de best. Lo Rey es honor. La Reyna Belea. Los Roys de vergonya. Los cavalls desdems. Los Orils dolros e fers. Los peons arresies.

Mosten fenollar diu
Los efectos de Mercuri

Penno diuisa lo tauler
La impari a dalt al temps
suma lo nombre dels taes
q' son sexanta. Quatre
ales quals corresponen
sexanta quatre coble.

Donant Les Leys e portes
quen nels jugados se deuen
fermar

Les cibles son rotes e cadenas ab nou bordons
en casada portant orde de sequencia foss quatre
tres y dos y axi deuen e fruib: e legue en lo
epiraf: dels quals venen lo seny l'ital. sumat
es lo joch dels escachs. fimar e les parci

«ESCACS D'AMOR». Primera plana del manuscrit

FRANCESC VICENT I EL PRIMER TRACTAT IMPRÉS

Pocs anys despuix de "Scachs d'amor", València tornà a situar-se en el centre de la història dels escacs. En 1495, el segorbí Francesc Vicent publicà el Llibre dels jochs partits dels schachs, el primer tractat imprés dedicat íntegrament als escacs moderns. Esta obra reunia cent problemes i analitzava el joc conforme a les noves regles.

Encara que el llibre tingué una enorme influència en el seu temps, cap dels seus exemplars ha arribat fins a nosatres. L'incunable original es considera hui un objecte perdut, un dels grans misteris de la història dels escacs. No obstant això, el seu contingut no s'ha perdut del tot. Manuscrits conservats en Itàlia reproduïen casi íntegrament les seues composicions, lo que ha permés reconstruir la seua importància i confirmar el seu paper fonamental en la difusió del nou joc.

Estos manuscrits mostren un moment fascinant de transició, en el que conviuen elements dels escacs antics en les regles modernes. També demostren que molts tractats posteriors, publicats fóra de València, es basaren en esta obra i no en una creació pròpia.

UN CONSENS HISTÒRIC CONSOLIDAT

Hui existix un consens pràcticament total en reconèixer que València és el bresol dels escacs moderns. Este reconeixement no ha sorgit de manera espontànea, sino que és fruit de dècades d'investigació rigorosa i persistent. Des de la fi del segle XX, nombrosos estudis han anat consolidant esta realitat, fins a convertir-la en una referència acceptada a nivell internacional.

En este procés ha tingut un paper destacat l'investigador valencià José Antonio Garzón, la llabor del qual ha segut clau per a documentar, contextualisar i difondre este fet històric. Gràcies a este treball, València ha recuperat un llegat que durant sigles permaneixqué ocult o infravalorat.

ELS ESCACS HUI: UN LLEGAT VIU

A pesar de la seua enorme rellevància històrica, els escacs continuen sent un deport discret, alluntat dels grans focus mediàtics. No obstant això, la seua implantació és massiva. Cada dia es juguen milions de partides en tot el món, tant en taulers físics com en plataformes digitals. Es tracta d'un dels jocs més practicats del planeta.

La Comunitat Valenciana destaca especialment en este àmbit. És una de les regions en major número de jugadors federats i en una intensa activitat competitiva cada cap de setmana. Un dels factors que expliquen esta realitat és la forta presència dels escacs en l'entorn escolar, a on s'ha consolidat com una ferramenta educativa de gran valor.

Resulta cridaner que, sent València el lloc a on naixqueren les regles dels escacs moderns, este fet continue sent relativament desconegut per a una part de la ciutadania. Precisament per això, la commemoració del 550 aniversari de Scachs d'amor ha supost una oportunitat única per a donar visibilitat a este llegat excepcional.

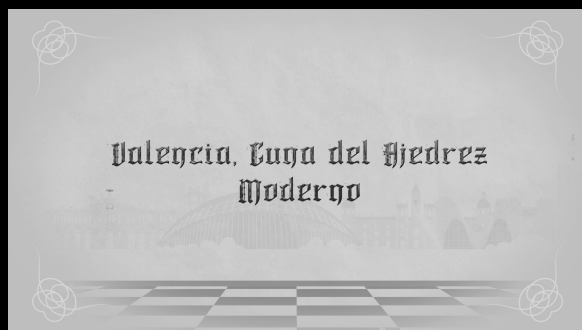
València continua en la seua programació especial en motiu del 550 Aniversari del naixement de l'Escacs modern, un capítol històric que tingué lloc precisament en la ciutat i que, des de la Fundació Visit València, es vol donar a conèixer.

Com a avanç dels events i activitats previstes per a les pròximes setmanes, i per a donar visibilitat local, nacional i internacional a este fet, la Fundació ha instalat diverses dames de dos metres d'alçària en punts emblemàtics i en trànsit de visitants, com són l'Aeroport, el Mercat de Colón, l'Universitat Politècnica de València i Nou Centre.

Les figures, dissenyades per l'estudi faller Valua Hub, incorporen un codi QR en la seua base que enllaça a una pàgina web informativa en sis idiomes en tota la programació d'accions de l'aniversari, la història i l'estreta relació dels Escacs en València.

Viswanathan Anand en un fotograma del documental «València, cuna de l'Escacs modern», que es presenta en el Centre del Carme Cultura Contemporània el 19 de gener de 2026. Dirigit per Faus Olmos, conta en la realització i cinematografia de Bea Cabrera.

RAFAEL SOLAZ
Bibliófilo y Documentalista

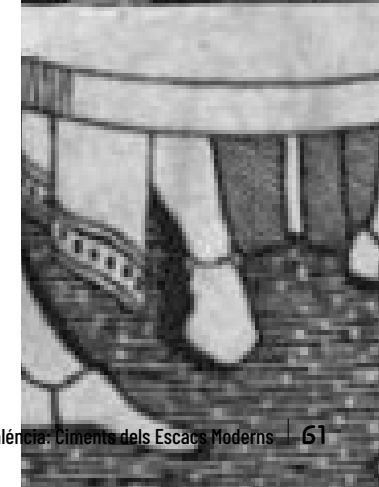

JOSÉ ANTONIO GARZÓN
Autor e Investigador de la historia del Ajedrez

CELEBRAR EL PASSAT PER A CONSTRUIR EL FUTUR

En motiu d'este aniversari, s'han organitzat diverses activitats commemoratives que han comptat en la participació de figures destacades dels escacs internacionals, com el gran mestre Viswanathan Anand o la campiona nacional Sabrina Vega. Estes celebracions han servit per a reforçar la dimensió universal d'un aconteixement naixcut en terres valencianes.

Superat l'any 2025, el repte és no deixar que este llegat torne a diluir-se. Consolidar el seu reconeixement, integrar-lo en el relat cultural valencià i projectar-lo cap al futur és una tasca col·lectiva. Perquè més allà dels aniversaris i dels actes puntuals, els escacs continuen vius, practicats cada dia per milions de persones conforme a unes normes que naixqueren ací. Celebrar Scachs d'amor és celebrar la capacitat de València per a innovar, per a crear cultura universal i per a deixar una petjada duradora en la història. És recordar que, des d'esta terra, sorgí una revolució silenciosa que transformà per sempre un dels jocs més fascinants mai concebuts.

L'ENTREVISTA A:
JULIO AMORÓS JUAN
"EL PIROTÈCNIC"

Escolta-la ací sencera

Julio Amorós porta més de 40 anys en la falla Sèneca-Yecla, des de ben jove. Ara és responsable de Recursos Humans de la cadena hotelera Casual Hoteles i la seua afició principal és el bàsquet... pero evidentment també les falles. Pero la seua passió és la pólvora. En 2017, s'organisa un concurs pirotècnic, el guanyador del qual dispararia en la Plaça de l'Ajuntament junt a Pirotècnia del Mediterráneo, i Julio quedà en un orgullós tercer lloc en la votació popular. El nostre faller en "més chispa" nos parla de la seua etapa com el president més jove, la seua incursió en la pirotècnia i compartix el seu secret millor guardat.

UNA VIDA SENCERA

Me presentaria com Julio, una persona que s'invoclarà en la falla fa ya crec que més de 35 anys. La veritat és que la data exacta no la sé. Me va ficar un membre fundador de la falla, Javier Cervera Latorre, érem companys de classe. Podríem dir que soc Julio, «el Cordi». Això fon un malnom que me posà fa ya uns quants anys un altre membre de la falla, Dani, i bueno, m'agrada, no me desagrada. Podria dir molts records, pero u dels que sempre he recordat i me crida l'atenció són les nostres festes clandestines en el casal que teniem en el carrer Sèneca número 12.

Aconsegüem còpies de les claus i veem pel·lícules de cine i preniem copetes, era el nostre punt de reunió. I bueno, tots sabien que estàvem allí, pero ningú nos deya res. Yo crec que les famílies puix sabien que estant allí no estàvem en uns altres llocs. Yo no sé quantes famílies són ara, pero moltes d'elles estem tota la vida junts, sabem de quin peu coixejem cada u. Cada u defenem el nostre ideal, la nostra idea de falla. I ha passat moltíssima gent. He conegut moltíssima gent. Per a mi significa amistad, companyerisme i festa també.

UN PRESIDENT JOVE

Com recordes quan decidires assumir la presidència en 1994?

Sí, la veritat és que vaig agarrar la falla sent prou, prou jove. De fet, en aquell any eixí un retall en el periòdic Levante que deya que era el president més jove de falla de tota València. Yo ya venia de ser vicepresident en vàrios presidents de la falla, com Enrique, com Alfonso..., durant varis anys. I llavors havien passat certes circumstàncies en la falla que feen que, bueno, tenia que haver un canvi. Hi havia una junta directiva que me recolzà i me digué: «sí tu vols ser-ho i te fa il·lusió, puix nosatres estem en tu». I vaig dir: «puix

avant». Ya havia passat per quasi tots els càrrecs de la falla, me faltava ser president i vaig dir: «anem avant». No era conscient de que estava fent algo poc habitual per a l'època. Sí que és cert que, com portava tants anys ya com a secretari, com a delegat de festejos, com a vicedecà de festejos, com a vicepresident segon, com a vicepresident de festejos, com a vicepresident primer, puix considerava que era lo natural i necessari. Sí que és cert que en aquella època en les falles els presidents eren tots gent molt, molt, molt veterana, que portava molts anys en el càrrec i que ho tenien tot molt rodat. Pero yo vaig dir «avant» i avant.

MUNCHIES

✉ munchiesamistat@gmail.com

📷 [@themuchies.vlc](https://www.instagram.com/themuchies.vlc)

📍 Calle Yecla, 22, Bajo Izquierdo

☎ 960221154 603524953

La veritat és que vaig sentir que estava preparat per a assumir la presidència, pero despuix, sincerament, és un càrrec per al qual has de portar la sanc fallera molt, molt, molt dins per les venes per a, en tot lo que tens que viure durant l'any que eres president, ser capaç de fer-ho. Sempre en el recolzament d'una junta directiva que t'ajude i colabore en tu. No pots anar a soles a dirigir una falla perque seria impossible. Me va donar vertigen? Puix... no, pero sí que sorgiren molts problemes inesperats que, bueno, se superaren.

Tingues en conte que en la meua familia ningú era faller. El meu pare no era faller, i vaig conseguir que vinguera el dia de Sant Josep a dinar a la falla; cosa que el meu pare deya que era el dia del pare i se dinava en casa. I

bueno, per a mi fon un orgull que estigueren els meus pares en mi. Pero sí que és cert que vaig tindre moments molt bonics i atres que els tinc en el record i yo deya: «com me pot estar passant açò a mi?». Per eixemple, el moment en que l'artista faller no tenia la falla acabada per a mi i vaig tindre que anar a dir-li a la Fallera Major de la falla que s'havia plantat la falla gràcies a la col·laboració del sector d'Algirós, de tots els fallers, pero que no estava acabada correctament. I posteriorment a la cremà de la falla fon quan vaig rebre pel Jujat Civil la denúncia de l'artista per impagament, a pesar de que Junta Central Fallera havia dit que no teníem que acabar de pagar-li. Eixos moments són molt durs i gràcies a un faller de la falla i pare de Carmen Máñez, que era advocat, puix no vaig tindre que arribar a anar a juí.

Pero el moment en que vaig entrar en la Plaça de la Verge com a president i vaig oir el meu nom, puix m'emociona, i la veritat és que havia segut un any molt intens. Ya eren molts anys, pero eixe any que yo era president puix el tinc ahí guardadet. Quan vaig oir en la Plaça de la Verge el meu nom com a president de la falla, per a mi fon un orgull i recorde que fon ahí quan se me ficà ya la vena fallera a tope.

Has de tindre molt do de gents per a afrontar moltes opinions diferents en cada decisió que prens. Sabem que les decisions se prenen en Junta General, pero existixen molts aspectes que no estan i no se veuen i que has de saber portar-los i afrontar-los.

Anècdotes, records... en tinc moltíssimes. Records de joventut. Records ya de més major. I són records imborrables. Pero els que més m'han agradat, que com ya saps soc molt aficionat a la pólvora, és com, en la joventut que tenia i en el meu equip que tenia al voltant de chavals jóvens de la meua edat i alguns més jóvens, muntàvem els castells de les cremades... que en la falla arribaren a dir que «Pirotecnia Amorós» estava disparant una mascletà o un castell. Eixe és u dels que més m'agraden. Pero hi ha anècdotes com que si entreu al carrer Sèneca, just enfront del número 12, hi ha un forat en l'asfalt. Puix això fon quan a les 4:00 o a les 3:00 de la matinada se feen paelles

improvisades i el que la estava fent, no vaig a dir noms, se quedà dormit, cremà la paella, cremà l'asfalt i ho cremà tot.

Una atra anècdota que m'arriba molt i que la recorde com divertida, impressionant, alucinant... fon el moment en que en el concurs de disfresses de la falla s'organisà un soterrar. Teniem que anar tots disfressats com si fora un soterrar. Me féreu un taüt, en el qual yo me vaig ficar, me caracterisàreu... Anàvem tots caminant, visitant les falles per la nit, del sector. I me cridà molt l'atenció el moment en que entràrem en la falla Leonés i estava la verbena funcionant a tota virolla. Oïren el brum, brum, brum del soterrar que arribàvem, pararen la verbena i començaren a vore'ns a tots disfressats de negre. Hi havia una

viuda, hi havia un escolanet, la família del mort... estava yo com a mort. Anàvem tots caminant, plorant. Un silenci en antorches. Fon algo impressionant. Falla que entràvem i arribàvem, la gent alucinava. Tirar carcasses a lo brut, fer despertades en mils i mils de masclets, estar tota la nit sense dormir. I quan, prohibiren el tro de bac, realisàrem una despertà en barrils de cervesa, pegant colps en els barrils de cervesa per tota la demarcació.

Hi ha moltíssimes, moltíssimes i mils d'anècdotes. Les arplegades dels ninots, quan abans anàvem en coche,

que nos deixaven, i vam anar en un tractor en un carro darrere, me pareix recordar. I el tractor se posà a dos rodes. Bueno, hi ha moltes, moltes, moltes, moltes, moltes, moltes anècdotes.

LA PÓLVORA COM A SENYA D'IDENTITAT

Quan comença la teua relació tan estreta en la pólvora?

La meua afició per la pólvora ve de tota la vida. Yo ya des de menudet estic vinculat a la pólvora, perquè en les festes del meu poble, Caudete (Albacete), ya eixia en un chicotet arcabús i utilitava la pólvora en l'arcabús per a disparar, en el meu yayo i en el meu pare. Me varen ensenyar el respecte que cal tindre-li. I el soroll m'encanta. Una mascletà a mi me posa la pell de gallina. Me emociona. Me enorgullix com a valencià. Yo crec que

la meua primera traca la tiraria en 11 o 12 anys. La meua primera carcassa també, encara que no ho cregueu, en 14 anys yo crec que en la falla ya me deixaren tirar una carcassa. I això me va agradar.

També és veritat que vaig tindre la sort de visitar un parell de pirotècnies de molt jove. Quan estava

estudiant vàrem tindre que fer un treball per al col·legi i el senyor Brunchú me va explicar un parell de coses i vaig estar dins d'una caseta a on se fabricava. Me varen transmetre el respecte que cal tindre-li i vaig alucinar en com, en un lloc tan chicotet i compacte, en la pólvora se poden fer

tantes coses. He tingut la sort de poder vore com se prepara una mascletà, com se fa l'estudi pels pirotècnics. Abans de que existira l'era digital, l'estudiaven, feen proves en el camp obert. Veen com sonava, els colors que fea, el fum que fea... i ho estudiaven. Llavors, com ho he tingut tan de prop, i m'han deixat des de molt jove assistir a eixes proves i vore-les, se m'ha ficat molt dins. I ara, per falta de temps, no tinc més poder per a investigar-ho i estudiar-ho. Pero en el meu poble tinc a un pirotècnic, que ara és gerent de la Pirotècnicia Mediterráneo, i que en les meues charres en ell, puix apreng molt més.

Com te prepares mental i tècnicament cada any per a un dispar important de la falla?

Preparar-me tampoc és que me prepare, pero sí que pense, segons el pressupost, lo que puc fer i qué és lo que puc tirar. I si se dedica més diners a la mascletà del dia 19 o a les cremades. A mi m'agrada més el soroll, pero les nits del foc en les cremades, de les dos falles, tant l'infantil com la gran, sí que les veig, les estudie, veig la possibilitat d'a on posar-les en la plaça per a evitar cremar un matalaf en un balcó... puix sí que ho mire i estudie a vore les posicions d'a on poden posar-se les caixes, com se poden disparar. A on posar la traca segons el monument

FLORISTERÍA
TARONGINA
flores, eventos y talleres

Av. Balears, 73

644 165 802

www.taronginafloristeria.es

com siga de chicotet o de gran. Quan arriba el moment d'un dispar yo crec que primer vaig a la pirotècnia, veig preus, veig els temps de dispar i després puix sí, intente que m'ajude la gent.

Ahí sí que m'ajuda gent perque hi ha molta gent que li agrada i li agrada preparar la falla per a no trencar-la i que se creme correctament. Cada any puix s'apunta algun, i en ells puix posem les caixes, les estudiem, veem per a on tenen que posar-se, el dispar si ix cap amunt, si ix en forma de ventall... cal vore-ho ben clar per a que no hi haja cap tipo d'accident i siga segur el dispar cap amunt.

Sente responsabilitat perque, vullgues o no, sabem que la pólvora pot fer moltes coses i és una responsabilitat que ixca tot be. Després sí que és de satisfacció perque, la veritat siga dita,

que quan acaba el final del castell de la mascletà i mires cap al públic i veus la cara de sonrisa i els aplaudiments, a mi me enorgullix i me dona satisfacció.

Hi ha algun dispar que recordes en especial carinyo o emoció?

Sempre hi ha algun dispar que recordes en emoció o en carinyo, pero açò poca gent ho sap i sí que m'agradaria que... bueno, puix és hora de contar-ho. Ya fa uns quants anys, quan va faltar el meu germà David, una de les carcasses portava el seu nom. El portava perque vaig tindre la sort de poder ficar-la en el tubo i posar-li "en carinyo per al meu germà" i la recorde molt especial. Encara que no disparava yo la mascletà, vaig poder entrar a muntar-la i a posar-la dins de la carcassa del tubo. Açò no ho sap ni la meua família. Ho vaig fer en molt carinyo i en emoció i la veritat és que després hi ha hagut atres dos o tres carcasses que portaven el nom del meu

pare i de la meua mare en les salves de l'eixida de la Verge de Gràcia. A les 07:00 del matí, quan ix de la seua ermita per a tornar al poble. Pirotècnia del Mediterráneo me va dir que si volia que posara els noms dels meus pares, i també ho vaig fer. I per a mi és un orgull poder haver-ho ficat en la carcassa, en el tubo, i haver-la disparat. És una cosa que me emociona moltíssim, encara que siga només el nom. Puix és això.

Aquell any, a través d'un gran amic meu, vaig poder, en la plaça de l'Ajuntament, ficar eixa carcassa. És molt emocionant per a mi posar-li el nom de "David, te vullc" i ficar el tubo. I quan va començar la mascletà una d'eixes va pujar al cel i va explotar, i això me emociona moltíssim. Després en les dels meus pares puix també, pero fon diferent, la pèrdua del meu germà en el seu moment fon molt inesperada. Me varen deixar tindre eixa oportunitat i bueno, puix ahí està.

Creus que la pólvora també és una forma de transmetre sentiments i personalitat d'una falla?

Sí que sí, que transmet sentiments, per lo manco per a mi. Sí que dona la personalitat d'una falla. Hi ha falles que dediquen un gran pressupost per a les seues mascletaes durant tres o quatre dies de les falles i també és una part de la cultura de la falla. La pólvora per a nosatres, per als valencians, és molt i crec que dota d'un caràcter propi a cada falla, depenent de les maneres de

fer-ho. Hi ha falles que tiren mascletaes manuals, atres falles que se gasten més diners en els castells. Yo recorde que fa 15 anys, durant els dies 19, buscava els horaris de vàries falles del sector i de l'entorn al nostre voltant, i anava veent-les totes les que m'agradaven perque sabia que en eixes havien gastat més diners o en atres menys diners, feen més soroll, era un pirotècnic més valorat per mi...

Yo no concep una falla sense algo de pólvora.

EL CRE I LA FORMACIÓ

Qué és exactament el CRE i per qué consideres que és tan important?

Estic certificat en RG CRE, que és el títol que me dona possibilitat de formar en els quatre grups que hi ha, que són: despertades, mascletaes, correfoc i cordà. RG CRE significa Responsable de Grup CRE (consumidor reconegut com a expert). Per a poder participar en una manifestació festiva tens que fer este curs de formació. Yo me vaig iniciar a través de la Junta Central Fallera, vaig anar a fer el curs CRE i després me vaig formar en Burjassot, en una associació cultural que hi havia, per a poder impartir-los després.

Fon en l'any 2011-2012 quan la Generalitat va traure la llei de la pólvora corresponent, implantant que una sèrie de tipos de petards ya no se podien tirar si no eres major de 18 anys

i marcant la legislació i els tipus de pirotècnia que hi ha. Me decidisc a donar el pas i ficar-me de ple en este món més tècnic i reglat perque en la falla realment fea falta tindre un Responsable de Grup per a que no desaparegueren les despertades, encara que yo considere que ara pràcticament han desaparegut.

Per a mi és important conscienciar un poquet a la gent degut a totes les normatives de seguretat i de legislació, perque els ensenya a ser conscients de lo que estan fent. Nosatres, abans de que existira açò, teníem total llibertat, sempre en el control de les persones majors de la falla, pero ara existix una quantitat de legislació de seguretat que abans no existia. Tots coneixem casos en la falla de lesions greus per culpa de la pólvora i és clau la formació,

perque quan dones un curs CRE i veus que la gent s'interessa i pregunta, veus que està molt involucrada en la seguretat, la formació i la legislació.

Alguna volta t'has plantejat donar el bot i treballar dins d'una pirotècnia?

Sí, sí que m'he plantejat donar el bot i treballar dins d'una pirotècnia i la veritat és que hi va haver una época que vaig estar a punt de deixar-ho tot i ficar-me en una pirotècnia. Tenia la possibilitat perque coneixia a bastants pirotècnics que m'haurien pogut ajudar, pero bueno, les circumstàncies de la vida fan que prengues atra trajectòria. I bueno, me considere prou expert i conec prou el tema de la pirotècnia, pero ara ya no, no ho faria. Qué creus que té el món faller que no se troba en cap altre àmbit de la pirotècnia?

O siga, qué té el gust valencià per la pólvora i eixe olor en els carrers de València en falles... que no té ningú més. El gust valencià per la pólvora...

yo crec que és tradició, és vida i els que som fallers i portem i seguim les tradicions valencianes, la portem dins. Llavors, yo crec que tens que viure-ho, tens que sentir-ho. Ser valencià, ser faller, i a mi personalment és que l'olor a pólvora m'agrada i m'agrada molt. Quan s'acosten els finals de febrer i comença l'olor a pólvora en la macro despertada, ya m'entra un gusanet que no sé qué és pero m'agrada, i per tant puix qui és valencià i té el sentiment valencià i seguix les tradicions valencianes, la pólvora la té en vena.

ARRELS I FUTUR

Eres de Caudete, en Albacete. Qué significa per a tu el teu poble?

Yo realment no soc de Caudete, pero sí que vaig viure tota la meua infància, mon pare també, i el meu besabuelo era d'allí. Vull dir, venim d'allí, per tant tinc arrels. Abans era València perque va pertànyer al Regne de València i després de la batalla d'Almansa, en l'any 1707, se va anexionar a Castella-LaMancha. Per tant, tradicions valencianes n'hi han.

Existix l'Associació Cultural Valenciana en Caudete, que en l'any 2023 es va plantar una falla i es va cremar. Les Falleres Majors de València, en les

festes de Moros i Cristians, solen vindre un dia, o be el dia de l'ofrena o algun dia que els permeta el seu protocol i el seu calendari, venen i nos fan una visita. Des de fa més de 400 anys que una de les comparses té com a bandera la Senyera, que existixen moltes vinculacions, que la tradició és la de la pólvora. Per a mi que eixa associació segueixca difonent la cultura valenciana i l'esperit faller m'enorgullix. Yo, dins de lo que cap, si puc, estic vinculat.

Qué creus que t'ha donat el món faller i com t'agradaria que te recordaren?

El món faller m'ha donat moltíssimes grans amistats, moltíssima cultura... perquè encara que molta gent no ho sàpia, s'han donat cursos de balls regionals, s'han donat cursos de valencià, de formació, s'ha transmés la cultura de la pólvora, i tot açò ho he rebut yo. Qué millor que me coneguen com a "Julito, el pirotècnic". Hale. He intentat molt més ficar la pólvora dins de la cultura de la nostra falla, pero és complicat i sobretot per la falta de pressupost. Ojalà poguérem posar moltíssimes més coses.

Ahí queda com a "Julio, el pirotècnic" i "El Cordi". Puix això, eixes dos coses m'agradaria que se recordaren.

Yo crec que involucrar-te en una comissió, en Junta Directiva, i participar molt més i vincular-te... te té que agradar. Tens que tindre amiatat

en la gent a la que pertanyes en la falla. Hi ha falles que tenen 300 o 400 fallers, que molts fallers no se coneixen entre ells. I yo crec que la nostra falla és com una família, i el que entra, si li agrada, s'involucra. I que li dediques lo que realment vullgues dedicar-li dins de la teua forma de ser i la teua manera de viure.

Per a mi ser faller és cultura valenciana. I en el nostre cas, amiatat.

Mayoristas de Joyería

Belleza y Diseño para la boda perfecta

luvia

www.luviamet.com